

aliquo neglectu, rerumque immundarum immundos se
censebant contactu. Ideoq; qui se immundos quacunq;
ex causa nouerant, ante diem azymorū Ierusalem ascen-
debant, vt ibi se ex ritu legis purificarēt & sanctificarēt.
Querebant ergo Iesum, & colloquebantur ad inuicē, in tem-
plo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festum
istum? Dederant autem pontifices & Pharisæi manda-
tum, vt si quis cognouerit ubi sit, indicet, vt apprehen-
dant eum.

Quidam pio, alij impio affectu Christum querebant:
hi, vt eum comprehenderent, alij, vt ab eo quid boni discerent. Et vt ait Cyrillus, in Pascha Iudæi tendebant in-
sidias, & solennitatis diem in eadem conuertere quere-
bant. O impietatem, eum magis virtuti est incumbendū,
magis à sceleribus abstipendū, tunc innocentem cape-
re conantur. Quare vero mandatum dederint vt apprehen-
datur? Quoniam mens agitata furore patrandi sceleris
nunquam quiescit, donec illud expleuerit. Licet autē
quippiam tetauerit frustra, idem tamē iterū atq; iterum
aggredi annitur, vt præceptis ruat in facinus, quod apud
se perficere constituit. Mādatur igitur iniquum Iudæo-
rum vertitur illis in peccatum, qui quærunr Christum
occidere, venientem ad diem festum, non cum ipso in
festo viuere, & vnanimis vnus moris in domo Pascha
manducare.

CAPVT DVODECIMVM.

Maria Christum Iudæi murmurante Bethaniæ vngit præ-
sente Lazaro, quem Iudæi propterea cogitauerunt occi-
dere. Christus a fello vectus Ierusalem ingreditur
exultantibus turbis, quem Gentiles videre
cupiebant, hos verò à Iudæis triticeo
grano discernit & Iudæos
excæcandos præ-
dicit.

It Iesus ergo ante sex dies Pasche venit Bethaniā, ubi
Lazarus fuerat mortuus, quē suscitauit Iesus. Fecerūt
autē ei cenā ibi, et Martha ministrabat. Lazarus verò
vnius erat ex discipulis cū eo. Maria ergo accepit
librā unguētū nardi pistici preciosi, & unxit pedes Iesu, &
extersit

†Matthi.
26.2.

Mar. 14.3

Luc. 7. E.

exterfit pedes eius capillis suis: & domus impleta ex odore unguenti.

Ne calumnientur æmuli Lazarum phantasticè fuscitatum, placuit Marthæ & Mariæ præparare Christo conuiuium, in quo ipse Lazarus simul accumberet, vt videretur verè fuscitatus, comedens, bibès, & loquens, & cū familia sua familiariter agens, atque ante mortem suam, vt æmuli vel inuiti faterentur miraculum, & Christi potentiam agnoscerent, & eorum confunderetur infidelitas. Christus igitur ad locum passionis accedit, vt volūtarius pati videretur, quem vt Deum Maria protestata, vnguentum preciosum super pedes eius, dum accumberet, effudit, illius præueniens sepulturam. Fuit autem verum ac germanum, nec sophisticum. Nam Plinius lib. 13. asserit nouem herbarum species esse, quæ nardum imitantur, & adulterant: propterea dicitur nardi pistici, hoc est, veri & fidelis nardi. *ισορις* enim fides Græcis, *ισορις* autem fidelis. Rectè igitur pisticum dicitur, quod verum est ac syncerum, & rebus alterius generis minimè permixtum. Sed vt inquit Cyrillus, nō solum pedes hæc mulier vnxit, quod dicit Ioannes, sed etiam caput, quod Matthæus & Marcus dicunt. Nonnulli tamè inquit Cyrillus, authores antiqui, & eruditione præclari putarunt, scriptoq; reliquerunt, alteram esse mulierem, de qua hic Ioannes meminit, & alteram, de qua Matthæus & Marcus perhibent, quod super caput Domini effuderit vnguentum. Verum non videntur illi satis attendisse easdè hic & ibi ipsius vnctionis circustādas: ex quibus haud magno negotio deprehenditur, eadem esse mulier vngens, & eadem itidem vnctio. Hæc ille.

Dixit ergo vnus discipulus eius, Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: † Quare vnguentum non vnxit trecentis denarijs, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens, ea que mittebantur, portabat. Dixit ergo Iesus: Sinite illam, vt in diem sepulture meæ seruet illud. Pauperes enim semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.

Etsi idem Cyrillus eandem & mulierem & vnctionē fuisse

fuisse asserat, quam hic Ioannes, & Matthæus & Marcus describunt, alteram tamen putat propter diuersas circumstantias fuisse, quam describit Lucas cap. 7. Cuius rationes & circumstantiæ minus sunt efficaces, quam vt credere me cogant. Nam quid prohibet Simonẽ leprosum, apud quem facta est hæc vnctio, fuisse Pharisæum, cuius meminit Lucas. At quia multa Lucas præoccupat, non repugnat eam, de qua idem Lucas dicit, vnctionem paucis diebus ante passionem, sicut cæteri dicunt Euangelistæ. Sed quod peccatrix fuerit, tenet Ecclesia. Quodd Simon murmurauerit, verisimile est eum id fecisse, cum murmurantes videret discipulos. Iudas igitur traditor indignatus propter illam vnquenti effusionem tanquam superfluam, & ad luxum factam murmurat, quod illi ablata fuerit furandi occasio, qui in proprium conuertebat vsus, quæ dabantur in communem. Ex qua effusione præcipuam videtur sumpsisse occasionem Dominũ suũ tradendi Iudæis, vt perditam, quam putabat pecuniam, recuperaret. Cui respondit Christus: Permite illam, nec ægrè feras, quod illa diem sepulturæ meæ præuenerit, quod tunc forsitan facere non poterit. Nam quod pauperes caufaris, hoc semper illis facere licebit: mihi verò hoc facere illi non succurret.

Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia illic est, & uenerunt, non propter Iesum tantum sed vt Lazarum uiderent, quem suscitauit à mortuis. † Cogitauerunt autem principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.

† De peccatis
dist. 1.
Quantum
libet.

Turba multa Ierusalem venit, Christum uisura tanti miraculi autorem, & Lazarum suscitatum, alij forte curiositate, alij uerò fide & charitate. Quorum principes quasi furia agitati, uidentes quotidie Christo accrescere gloriam, & nuper maiorem ex suscitato Lazaro, quam obrem ipsum interficere decernunt: quandoquidẽ cum semel habenas animus laxauerit, in scelus præceps proruit, vt ullo in loco sistere nequeat.

In crastinum autem turba multa, que uenerat ad diem festum, cum audissent quia uenit Iesus Ierosolimam, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obuiam ei, & clamabant:

†Matth. 21. a. *mabant: Hosanna, Benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israël. †Et inuenit Iesus asellum, & sedit super eum, sicut scriptum est: †Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit, sedens super pullum asine.*

62. d. *Quanto appropinquauit hora Christi passionis, tanto appropinquabat loco passionis. Verum quia preceptum erat. Exodi. 11. seligere à grege agnum Paschalem decima luna, hoc est, decima die primi mensis, ad immolandum decima quarta sequenti. Ante sex dies igitur Paschæ Christus venit Bethaniam, ubi splendidam parauerunt illi cœnam. In crastinum autem, id est, ante quinque dies Paschæ, Ierosolymam venire uoluit, tãquam agnum immaculatum à peccatoribus selectum se offert immolandum, & illi agno typico finem imposturum. Cui turba frequens cum ramis palmarum obuia venit, clamans: & Hosanna, Benedictus qui venit. Et inuento asello sedit super eum, sicut prædixerat Zacharias 9. cap. Noli timere filia Sion. Ut eruditus quisque inquit Cyrillus, cognosceret ipsum esse Christum, quæ sic venturum propheta dudum designauerat, quem & plebecula ipsa cognouit, & tanquam regem & saluatore recepit. Sed & pueri, ut inquit Matthæus, ipsum talem agnouerunt. Per amplius uideas Matth. 21.*

†Psal. 109 b. & 116. a. *Hæc non cognouerunt discipuli eius primum, sed † quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt, quia hæc scripta erant de eo, & hæc fecerunt ei. Testimoniũ ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, quando Lazarum uocauit de monumento, & suscitauit eum à mortuis. Propterea & obuia venit ei turba, quia audierunt eum fuisse hoc signum. Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficiamus. Ecce mundus totus post eum abiit.*

37. g. *Ephe. 5. b*
 Id est, discipuli uidentes Christum ingredi super asellum Ierosolymam, iubilantemq; turbam obuiam ei ire, non cognouerunt tunc impleri prophetiam: sed postquam glorificatus est in ascensione Christus, effuso in spiritu sancto in die Pentecostes, quãdo scripturarum cognitionem acceperunt, collatis cum scriptura Iesu actis, cognouerunt huiusmodi scripturas propheticas de

eo scriptas esse: & quòd iuxta prophetas hæc illi ingre-
dienti Iudæi fecissent.

*Erant aut quidam Gentiles ex his qui ascenderat, ut adoraret
in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat à Beth-
saida Galilee. Et rogabant eum, dicentes: Domine, volumus
Iesum videre. Venit Philippus, et dixit Andrea. Andreas
rursum et Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit
eis, dicens: Venit hora ut clarificetur filius hominis.*

Ad magnificentiam templi Ierosolymitani, quo festis
solennibus vndecunque Iudæi convenire iuebantur,
pleriq; ex longioribus etiam partibus Gentiles cõflue-
bant, quod de Eunuchò Candacis reginæ Aethiopum
factum legimus Act. 8. Gentiles igitur quidam cum ado-
randi gratia, & visendi templi Ierosolymam venissent,
audita de Iesu fama per Lazari suscitationem increbre-
scente, videndi eius desyderio incensi, Philippum adeunt,
rogantes Iesum videre: quorum affectum Andreas &
Philippus Christo aperiunt. Christus autem non sese il-
lis communicat, sed tantum respondet: Venit hora ut
clarificetur ac glorificetur (nam *δοξασθῆναι* vtrunq; signi-
ficat) filius hominis. Quem locum quidam interpretan-
tur, quòd non dixerit Iesus, veniant, sed dicendo, venit
hora ut clarificetur filius hominis, ascensione scilicet sua,
& missione spiritus sancti, per quam Gentes ad Euage-
lium vocatæ sunt, satis ostendit se gratiam habere Gen-
tilium visitationem. Hanc interpretationem ut non im-
probo, sed laudo, ita & aliam quoque non inutilem af-
ferre posse iudico huiusmodi. Gentiles qui ad visendum
templum conuenerant, ut credere par est, curiositate ad
videndum Iesum adducti, de quo tantum miraculum
audierunt, ita eum videre & alloqui cupiebant, quem
admodum Herodes Christum, absque vllò fructu se-
quente. Ideo ad eorum affectum non respondet, sed tan-
tum ait: Venit hora ut clarificetur filius hominis, quasi
dicat: non iam hora est ut se filius hominis in ore homi-
num venditet, visendumq; præbeat, sed venit hora ut
clarificetur filius hominis, id est, exaltetur, & cruci affi-
gatur, extremamq; ignominiam patiat, non gloriam
aucupetur ab hominibus. Ut autem interpreter clarifica-
tionem

tionem filij hominis exaltationem eius in cruce & passionem, facit locus Pauli ad Hebr. 2. Eum autem qui modo dico, quàm angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatū. Quod autem gloriam & honorem Christi vocet mortem ipsam, docet consequenter Paulus, dicens: Vt per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolus. Quod si per mortem coronam & triumphū de devicto diabolo reportavit, nonne mortem ipsius recte clarificationem & glorificationem appellabimus.

† De deci mis. cap. Cum nō sit in homine. † Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autē mortuum fuerit, multum fructum affert.

Quod igitur interpretatus sum Christum non propter suscitatum Lazarum fuisse clarificatum, sed potius vt morte & passione sua clarificetur, moueor ex sequenti parabola grani triticei, quod nisi mortuum fuerit in terra, solum absque vilo fructu manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Ita inquit, ego, nisi pro hominum salute mortem patiar, absque fructu ero: quippe per cuius mortem salutem mundo adferre pater constituit. Si autem mortem perpetiar, multum fructum afferam: omnium quippe in me credentium salutem. Itaque nolite me sollicitare, vt illis me visendum ostentem, quia iam hora instat, vt me Iudæis ad immolandum tradam.

† Mat. 20. g. & 26. f. Mar. 9. g. Luc. 9. c. & 17. g. † Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam.

Decretum est à Christo, vt mundi vita tot delictijs dedita, gloriæ futuræ postponatur, ad quam nos Christus inuitat, si passionum suarum participes fieri desyderamus. Hic autem animæ nomine vita præfens designatur, aliàs huius vite delectatio, quæ cum martyribus post Christum perdenda est, vt cum ipso inueniatur in regno Dei. Quoniam tribulatio præcipua est chorda, quæ trahit ad regnum. Vnde Iudith 8. † Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles. Quoniam vt Paulus Roma 5. confirmat: † Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem.

† Iudit. 8

† Rom. 5

Si quis

Si quis mihi ministrat, me sequatur, & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum pater meus.

Nunc respōdere videretur ad Gentilium desyderium videre eum cupientium. Si quis inquit, seruus ac minister meus esse vult, non tam curare debet vt me videat, quā vt me sequatur, & me sequendo imitetur, animamque suam, si quando opus erit, me exemplo pro amicis ponere nō dubitet, nec sine fructu me imitabitur, quia pro toleratis meo exemplo afflictionibus, ubi sum ego, id est, in cælo, à quo nusquam absūm, nec absui, tamen & illic erit, cælestem demum gloriam adepturus, atque à patre meo honorificandus, & glorificandus.

Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de cælo, dicens: † Ego clarificauī, & iterum clarificabo. Turba ergo que stabat, & audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alij autem dicebant: Angelus ei locutus est.

† De consecr. dist. 3. cano. fina.

Quoniam de clarificatione sui, quæ est exaltatio eius in crucem, & mors, locutus erat, & discipulos ad se sequendum & imitandum hortatus fuerat, ne animū desponderent, si quando naturali mortis horrore caperentur, ait: Nunc anima mea turbata est, id est, cū imminetium suppliciorum horrorem perpendo, totus horreo, & naturali pauore conturbor. Quapropter nihil mirum, si quando vos puros homines turbatum iri contingat. Nunc enim anima mea turbata est, & quid in hoc horrore & pauore dicam? Pater, serua me hac hora, id est (vt penè omnes exponunt) serua me ab imminentibus periculis. Mihi tamen alio modo legenda videtur lectio, scilicet: Et quid dicam? Pater, serua me hac hora. Saluifica me, id est, in hac animi perturbatione patrem ne orabo, vt me ex imminentibus seruet, & eruat periculis. quasi dicat, Non. Id enim indicant verba sequentia: sed propterea veni in hanc horam, id est, vt patri obediam, ad gustandum mortis poculum veni. Est enim connexio illius quod ante præcessit, dicam ne? Pater, serua me hac hora, quia propterea veni in hanc horam, quasi dicat: nō.

sed quid dicam? Pater clarifica nomen tuum, id est, patrem orabo, non ut mihi obsequatur seruando à periculis, propter quæ toleranda iussu illius in mundum veni, sed ut nomen suum clarificet & illustret, quod morte mea futurum est multo illustrius. Miror quomodo hanc intelligentiam assecuti non sunt, qui ante me commentarios in Euangelia ediderunt, cum ipsissima sint ex Chrysostomo Theophylacti verba, quæ huc addere visum est, ne nouam ex me intelligentiam comminisci videar. Docet autem per hæc nos, inquit Theophylactus, ut nos etiam si turbemur & mereamur, non fugiamus pro veritate mortem, quia & ego inquit, cum turber (homo enim verè sum, & permitto naturæ ut sua ostendat) attamen non dico ad patrè, ut saluet me ex hac hora. Sed quid dico? Illustra nomen tuum, hoc est, probetur tibi ut & ego suscipiam crucem & periculum pro salute omnium. Vide autem quòd gloriam Dei nominavit mori pro veritate. Inde & Pater: Et illustraui inquit, & iterum illustrabo. Nam & miraculis quæ ante crucem, quæ in nomine meo perficiebas, illustraui, & iterum factis per te miraculis in ipsa cruce illustrabo, & post sepulturam, cum resuscitauero te & spiritum misero, magis gloriosum & meum nomen, & te constituam.

Respondit Iesus, & dixit: Non propter me hæc vox venit sed propter vos.

Ambigētibus de hac voce Iudæis, quibusdā tonitruū, alijs angelī vocem fore asserentibus, ait Christus, nō sua gratia, sed ipsorum huiusmodi vocem cælo delapsam esse, ut vel testimonio patris adducti fidem sibi habeant.

Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras.

Mundi nomine impios omnes & mundanos, carni quæ tantum deditos, cum suo principe & capite diabolo intelligere debemus, cuius iudiciū instare dicit Christus: quia per eius mortem damnata est mundi impietas, & condemnata carnis opera, eiecto mundi principe diabolo. Per peccatum enim diaboli in orbem mors ingressa regnauit ab Adam vsque ad Moysen, id est, toto tempore legis naturæ, & à Moysè vsque ad Christum, id est,

id est, toto tempore legis Mosaicæ. Superueniens autem Christus diaboli caput contriuit, vniuersaq; eius arma abstulit, deq; iam dudum possessio imperio deturbauit, & eiecit, plantata per prædicatores suos fide euangelica.

† *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me-
ipsum. Hoc autem dicebat, significans qua morte esset mor-
iturus. Respondit ei turba: Nos audiuimus ex lege, † quia* † *Sup. 3. b*
Christus manet in æternum. Et quomodo tu dicis: Oportet † *Ita. 6. c.*
exaltari filium hominis? Et quis est iste filius hominis? † *Mat. 13. b*
Mar. 4. b.

Exaltari filium hominis nihil aliud est, quàm in cruce

pendentem cruci suffixum esse. Et quia dixerat, nunc & statim per mortem suam deturbandum ab imperio suo & eijciendum mundi principem cum sectatoribus suis, ostendit quomodo id fiat: nempe quotquot ille imperio suo premit & victos tenet, per crucem ad me traham, inuito ac nolente illo. Turba autem audiens illum cruci affigendum, & iam persuasa Christum ac Messiam suum æternum, offendebatur dictis Christi. Ideoq; ait: Quis est iste filius hominis? q. dicerent: Dixisti quia oportet exaltari filium hominis? Te autem Christum ac Messiam esse putamus, quem ex lege & scriptura didicimus perpetuò mansurum, id est: Ergo iste filius hominis, quem exaltandum esse prædicas, & cruci affigendū, quis est, & cuius est? Inuenerat enim turba, quid per exaltationem CHRIS TVS intelligeret, nimirum mortem crucis.

*Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambu-
late dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehen-
dant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat. Dū lucē
habetis, credite in lucem, † ut filij lucis sitis. Hæc locutus est* † *1. Thef.*
Iesus, & abiit, & abscondit se ab eis † *5. a.*

Græca quæ nunc flant, paulo secus habent, ἔτι μικρὸν
χρὸνον τὸ φῶς μὲν ὑμῶν ἐστίν, id est, adhuc modicum tem-
pus lumen vobiscum est. Primo modo legit & interpretatur Augustinus hoc modo: Modicum adhuc lumen, id est, modica adhuc in vobis est scripturæ intelligentia, qui & exaltationem mortem meam esse intelligitis, & Christum perpetuò regnaturum creditis, quanquam non téporaliter, malè putatis, sed spiritaliter. Ambulate

SI 2 igitur,

igitur, id est, proficite ac promouete, dum adhuc aliquid lucis habetis. Chrysoſtomus legit & interpretatur: Adhuc puſillum temporis lux eſt manſura vobis cum: de ſenempe intelligens, qui paulo antè dixerat: quandiu ſum in mundo, lux ſum mundi. Dicit ergo, modico tempore conuerſaturus ſum vobis cum in mundo: quandiu igitur verſantem inter vos me lucem habetis, ambulatè, id eſt, de bono in melius proficite, in me credentes, ne ſi me veram lucem reiſcitis, tenebræ vos comprehendant & peccatorum, & ignorantix, & denique exteriores gehennæ tenebras adeatis. Nā qui in tenebris peccati & ignorantix, hæreſis & infidelitatis ambulat, nec videt quod tendat, ignorans quia præceps in æternæ damnationis palatium ruit. Itaq; dum lucem habetis, id eſt, veræ lucis cognitionem, me lucē quærite, vt ſitis filij lucis ac Dei, non tenebrarum ac diaboli. Alio enim modo filij lucis eſſe non poſſumus, quàm ſi in lucem credamus. Ipſe enim Chriſtus ꝑ dedit poteſtatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius.

✠ Ioā. 1. b.

† Iſa. 53. 2.
Ro. 10. d.

Cum autem tanta ſigna feciſſet coram eis, non credebāt in eum, vt ſermo Iſaiæ impleretur, quem dixit: † Domine, quis credidit auditui noſtro, & brachium Domini cui reuelatum eſt?

Cum tanta inquit, & tot ſigna (vtrunq; enim ſignificat το εἶματα) feciſſet corā eis, non credebant tamē in eum: vt ſermo inquit Iſaiæ impleretur: vbi τὸ vt, non cauſam finalem dicit, ſed euentum, id eſt, quapropter in eis impletus eſt ſermo Iſaiæ, dicētis quinquageſimo tertio cap. Quis credidit auditui noſtro, id eſt, prædicationi noſtræ: & brachium Domini cui reuelatum eſt, id eſt, potentia Chriſti filij Dei. Dolet enim Iſaias eo loco, quòd virtutem Chriſti diuinam Iudæi non agnouerint, ſed infirmitate humana teſtum vt deſpectum ac nouiſimū virorum habuerint, neque eum reputauerint.

† Iſa. 6. a.

Matt. 13. b

Mar. 14. b

Luc. 8. a

Ro. 11. b.

Act. 28. f.

Propterea non poterant credere, quia iterum dicit Iſaias: † Excœcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum, vt non videant oculis, & non intelligant corde, & conuertantur, & ſanem eos. Hæc dixit Iſaias, quando vidit gloriam eius, & locutus eſt de eo. Veruntamen & ex principibus multi credide-

crediderunt in eum, sed propter Phariseos non confitebantur, ut è synagoga non eyceretur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.

Chrystomus interpretatur, non poterant, id est, nolebant, & reuera propter innatam malitiam & affectatam, quam habentes credere non potuissent, vel intelligere non poterant: difficillimum erat illis credere, quia dixerat de illis Isaias: Excæcavit Deus oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, &c. Vbi sicut antè diximus, non causam finalem dicit, sed rei euentum. Induravit cor eorum, Græcè dicitur, *καὶ πτωροῦσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν*, id est, obduravit, & in modum tophi concalescere permisit. Vnde excæcare siue indurare in Deo sanè accipiendum est. Nam excæcare & indurare dicitur Deus peccatores, non quòd in illis obstinatum creet animum vel cor, aut liberum arbitrium, sed quòd eos suis affectibus relinquat, speciale illis auxilium suum propter longam in malo perseverantiam, & diuini verbi neglectum, non tribués. ut dicitur Psal. 80. ✠ Et ✠ Psal. non audiuit populus meus vocem meam, & Israël non ✠ 80. b. intendit mihi. Et dimisit eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adiuventionibus suis. Hæc autem obduratio ex duobus causatur. Primò negatiuè, cum Deus non apponit gratiam suam, ut Rom. 9. ✠ Cuius vult Deus ✠ Rom. 9. miseretur, & quem vult indurat. Secundò positiuè: quomodo peccator seipsum non obediendo diuinis præceptis, & non faciendo quod in se est ad recipiendam gratiam. ut Zach. 7. ✠ Cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum spiritu suo per manum prophetarum priorum.

Iesus autem clamauit, & dixit: Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me. Et qui videt me, videt eum qui misit me. † Ego lux in mundum veni, ut omnis qui ✠ Sup. 3. b. credit in me, in tenebris nõ maneat. Et si quis audierit verba mea, & non custodierit, ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem mundum, sed ut saluificem mundum. Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum. † Marc. 7. Sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo 16. d.

Sf 3 die:

die: quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic loquor.

His & sequentibus verbis usque ad finem capitis nihil aliud vult Christus, quam nihil se dicere, nisi quod à patre habeat, ideoque qui in se credit, non in se credere modò, sed in patrem. Itaque qui verba sua neglexerint, non eos se dicit iudicaturum: quippe qui primo adventu non iudicaturus mundum venerit, sed saluaturus. At ne immunes se peccatores fore promittant, sermo inquit, quem locutus sum, id est, quòd eos nunc hortor verbis meis parere, hæc ab eis neglecta mea admonitio, etsi nunc ociosa videtur, iudicabit illos, & damnabit in nouissimo die, cum deprehendentur eam neglexisse: neque eam modo & me quoque mouentem, sed & patrem meum, à quo habeo quicquid illis prædico.

CAPVT DECIMUM TERTIVM.

Christus à cœna surgens, discipulorum pedes lauat, exhortans eos vt sic faciant, proditorem suum Ioanni indicat per buccellæ traditionem, quo egresso dilectionis mandatum profert, & triam Petri abnegationem.

† Matth.
26. a.

Mar. 14. a

Luc. 22. a.

Ante diem festum Paschæ sciens Iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

Ipsa scilicet die azymorum, cuius nocte à vespera in vesperam incipiebat parasceue, & præparatio ad celebrandum Pascha, quæ apud nos est die Iouis: ea ergo sciens Iesus iam tempus adesse vt transiret ex hoc mundo ad patrem, hoc est, moreretur. Bene autem mortem suam transitum appellat, quia vix triduum in morte mansit: alluditque ad Pascha & Phasæ Iudæorum, quod transitum significat. Tota enim Christi vita è cœlo proceduntis fuit veluti transitus per mortem ad patrem, in ascensione redeundus. Quod autem dixit: Cum dilexisset suos qui erant in mundo: quidam interpretantur omnes